

PATIËNTEN INFORMATIE

Ontwikkelingsgerichte zorg
Afdeling Neonatologie

**MAASSTAD
ZIEKENHUIS**

een santeon ziekenhuis

Met deze folder wil het Maasstad Ziekenhuis u informeren over de ontwikkelingsgerichte zorg op de afdeling Neonatologie aan de hand van de Nidcap® methode, het buidelen en de polariteitsmassage.

Het is belangrijk dat u deze informatie goed doorleest. Heeft u nog vragen, dan kunt u deze altijd stellen aan een van onze medewerkers.

Afdeling Neonatologie

Nidcap® ontwikkelingsgerichte zorg

Nidcap® methode

Op de afdeling Neonatologie van het Maasstad Ziekenhuis wordt er multidisciplinair gewerkt volgens de zogenoemde Nidcap® behandelmethode. Nidcap® is de afkorting van Newborn Individualised Development Care and Assessment Program.

Doordat het een individueel programma is, speelt het volledig in op de persoonlijke behoeftes van uw baby. Door het gedrag te observeren en te begrijpen kan de zorg zoveel mogelijk worden afgestemd op de conditie en de mogelijkheden van uw kind.

Met het observeren van het gedrag wordt bedoeld, wat uw baby aan lichaamstaal laat zien. Zoals bijvoorbeeld hoe is de hartfrequentie, de ademhaling en de kleur, maar ook wat laat het kind zien aan gezichtsuitdrukkingen, houding en bewegen. Zo vertelt uw baby ons wat wel en niet prettig is. Hierop kunnen we de verzorging aanpassen en stressvolle situaties bij uw baby voorkomen en/of verminderen.

Waarom is NIDCAP nodig?

Uw te vroeg geboren baby ligt in een couveuse of een bed op de afdeling Neonatologie. Van te vroeg geboren baby's is bekend dat zij gevoelig zijn voor prikkels uit de omgeving. Dit zijn zintuiglijke prikkels zoals licht-, geluid-, tast-, geur-, smaak- en evenwicht prikkels.

Bij baby's die te vroeg geboren worden is de hersenontwikkeling nog niet voltooid. Voor de rijping van de hersenen is bijvoorbeeld een diepe slaap heel belangrijk. Het storen van een kind in de slaap is niet wenselijk voor de ontwikkeling van de hersenen.

Te vroeg geboren baby's zijn zelf nog niet in staat om prikkels goed te kunnen verwerken. Als zij teveel prikkels aangeboden krijgen kunnen zij dit onder andere uiten in hun gedrag. Daarom observeren wij uw baby voor, tijdens en na de verzorging met de Nidcap® methode.

Zo voorkomen we dat uw kind tijdens de verzorging teveel prikkels krijgt en daardoor voorkom je zoveel als mogelijk de negatieve effecten op de ontwikkeling van de hersenen wat weer gunstig is voor de latere ontwikkeling.

Met de observaties kan er voor elk kind een individueel zorgplan gemaakt worden wat past bij de eigen ontwikkeling van uw baby op dat moment. Zo wordt het verblijf op de afdeling en de verzorging van uw baby zo comfortabel mogelijk gemaakt.

Doel

Het doel van de ontwikkelingsgerichte zorg is:

- het verminderen van overprikkeling en stressvolle situaties bij uw baby;
- u zoveel mogelijk met ondersteuning en begeleiding van de verpleegkundige de zorg voor uw kind zelf te laten doen;
- door observatie van het gedrag, de verzorging aanpassen waardoor uw kind beter en sneller kan herstellen en tot rust kan komen;
- verbeteren en zorgen voor een ontspannen houding en bewegingen;
- het verbeteren van de ontwikkeling van uw kind;
- het verbeteren van de band (hechting) tussen u en uw baby.

Effecten

De ontwikkelingsgerichte zorg heeft veel positieve effecten zoals:

- verminderen van mogelijke complicaties;
- de opnameduur verkorten;
- verbeteren van de groei;
- beter leren drinken.

Uitvoering

Om de doelstellingen te halen zijn er verschillende aandachtsgebieden:

– *Omgeving*

De omgeving van een te vroeg geboren baby bestaat vooral uit veel licht en geluid. Uit onderzoek blijkt dat beiden een negatief effect op uw kind kunnen hebben (bijvoorbeeld licht beïnvloedt onder andere het slaap-waakritme en te veel geluid kan leiden tot overmatige prikkeling). Door het kind te beschermen tegen licht en geluid, wordt onnodige prikkeling vermeden. Bijvoorbeeld door:

- het afdekken van de couveuse;
- tijdens de verzorging zorgen voor indirect licht, dus niet direct gericht op het gezicht;
- als uw baby uit de couveuse komt wordt de lichtsterkte aangepast met de dimschakelaar en/of door de gordijnen te sluiten.

– *Houding*

Een op tijd geboren baby neemt zelf een comfortabele houding aan, waarbij de armen en de benen tegen het lichaam aan liggen en gebogen zijn. Te vroeg geboren kinderen kunnen dit niet, omdat zij door hun lage spierspanning niet in staat zijn tegen de zwaartekracht in te bewegen of van houding te veranderen.

Zij hebben hierbij ondersteuning nodig door een begrenzing in hun directe omgeving. Zij worden hierbij geholpen door Nidcap® ondersteuningsmaterialen (zie foto) te gebruiken zoals een snuggle (soort nestje) en handdoekrol, die samen zorgen voor de juiste houding en geborgenheid. In deze ligging worden de romp, armen en de benen ondersteund, de handen en de voeten kunnen zo de omgeving aftasten en steun zoeken net als in de baarmoeder.

Nidcap® materialen (Frog snuggle en bumper)

Ook is het belangrijk dat het kind in staat is, één of beide handen naar de mond te brengen of iets vast te houden zoals bijvoorbeeld de MaasMuis (een gehaakt muisje met staarten), om zichzelf tot rust te brengen. Daarnaast vinden kinderen het heerlijk als ze toegedekt worden met een (eigen) hydrofiele luier of (eigen) deken en hun hoofd gesteund wordt met een frog (een kussentje in de vorm van een kikker die als steun rond het hoofd gegeven wordt).

Tijdens de opname op de afdeling worden de hulpmiddelen langzaam afgebouwd. Voor ontslag zijn buik- en zijligging afgebouwd tot slapen in rugligging zonder ondersteuning.

– *De verzorging van uw kind*

De verzorging is voor het kind heel intensief en kan daardoor snel uit balans raken. Er wordt hierbij zoveel mogelijk rekening gehouden met het slaap-waakritme van uw baby.

Laat uw baby rustig wakker worden als hij /zij slaapt. Praat op een zachte toon met uw kind en leg een hand op het hoofd en een op het lijfje. Wanneer uw baby goed wakker is probeer dan of hij/zij oogcontact met u wilt maken.

Op het moment dat uw baby wat onrustig is kunt u tijdens de verzorging extra ondersteuning geven, door bijvoorbeeld samen uw kind te verzorgen met uw partner of neonatologie verpleegkundige. Ook kunt u bijvoorbeeld een speentje gebruiken of polariteitmassage (lees verder bij 'polariteitmassage') toepassen zodat het kind zichzelf beter kan reguleren.

Als het te veel voor het kind wordt kan deze onder andere de volgende reacties vertonen:

- snelle ademhaling;
- verandering van hartslag en kleur;
- huilen;
- trillen;
- verandering van houding en bewegen;
- verandering van spierspanning;
- kokhalzen;
- gapen;
- fronzen;
- hikken.

Door tijdens de verzorging deze signalen te observeren kan de verzorging hierop aangepast worden.

Ons Nidcap® personeel is hierin getraind en kan u hierin begeleiden.

Voeding

Uw baby kan al heel snel aan de borst liggen. Vaak begint dit met het voelen, ruiken en proeven van de tepel en borst. Het werkelijke drinken komt pas later.

Als uw baby nog niet zelf kan drinken, geven we sondevoeding. Dit kan ook gedaan worden tijdens het buidelen (lees verder bij 'Buidelen'). Tijdens de sondevoeding kan uw baby op een speen zuigen om de mondmotoriek te ontwikkelen.

Het starten van flesvoedingen wordt gedaan volgens de EFS richtlijnen (Early Feeding Skills). Hiermee wordt gekeken of uw baby al toe is aan zelfstandig drinken. Bij dit laatste is een coördinatie van zuigen, slikken en ademen nodig en dat is nog niet ontwikkeld bij de te vroeg geboren baby's. Uw baby gaat dit oefenen en leren. (Zie folder 'EFS' en folder [Flesvoeding geven in zijligging](#)).

Kangaroo Mother Care/Buidelen

Ouders hebben een belangrijke rol in de verzorging van hun kind. Ook het geven van lichaamscontact is heel goed door ouders uit te voeren. Dit kan bijvoorbeeld door het buidelen door middel van huid-op- huidcontact.

Foto buidelen

Algemeen

Buidelen wordt ook wel de kangoeroemethode genoemd. De kangoeroe is een Australisch buideldier dat haar onrijpe geboren jong gedurende een lange tijd in haar buidel draagt.

Tijdens de opname op de afdeling Neonatologie kunt u als ouder buidelen met uw kind. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat direct huid-op-huidcontact tussen ouder en hun te vroeg en/of te licht geboren baby veel positieve effecten heeft. Het lichaam van de ouders is voor het kind de beste plaats om tot rust te komen. Het verstevigt de ouder-kind band en het biedt het kind een periode van rust, comfort en veiligheid.

Belang van buidelen

Een goede binding tussen u en uw kind is belangrijk. Dit vormt de basis voor een gezonde, emotionele, sociale, verstandelijke en motorische ontwikkeling. De verpleging betreft u daarom zoveel mogelijk bij de zorg. Aanbevolen wordt om voor een langere tijd te buidelen. U kunt dan echt een lange periode van rust, comfort en veiligheid bieden. Buidelen geeft u de mogelijkheid om een actieve bijdrage te leveren aan het welzijn van uw kind.

Wanneer wordt er gestart met het buidelen?

Als de conditie van uw baby het toelaat wordt overgegaan tot het buidelen. Contact maken met uw kind lijkt misschien moeilijk, maar uw kind herkent uw stem direct en raakt vertrouwd met uw hartslag en lichaamsgeur. Uw kind voelt zich veilig en geborgen zo dicht tegen u aan.

Voordelen van het buidelen

Buidelen heeft veel voordelen. Hieronder staan enkele factoren waar het buidelen invloed op heeft:

- het versterkt de band tussen de ouders en het kind;
- u herkent al snel de eigen signalen van uw kind, bijvoorbeeld honger, moeheid, krampjes;
- het voor het kind bekend raken met de vertrouwde stem, hartslag en lichaamsgeur van ouders; dit is rustgevend en vermindert stress. Aanraking zorgt voor een daling van stresshormonen en de aanmaak van kalmerende hormonen. Ze huilen minder, vallen makkelijker in slaap en slapen dieper;
- het kind kan tijdens het buidelen kennis maken met de borst door te voelen, te ruiken en te proeven. Dit stimuleert de productie van moedermelk en de kans op een succesvolle borstvoedingsperiode neemt toe. De geur van je baby helpt bij de aanmaak van oxytocine. Dit is een hormoon dat zorgt voor de hechting en moedermelk productie;

- het heeft een gunstig effect op onder andere de temperatuur regulatie, de ademhaling, de hartfrequentie en de bloeddruk;
- de slaap is meer geregeld en er zijn langere slaaperiodes met vaak minder hartactiedalingen;
- een kind dat gebuideld wordt heeft weinig reden voor stress, ervaart minder pijn en zal daardoor minder of niet huilen en is kalm;
- het stimuleert de lichamelijke, verstandelijke en emotionele groei en ontwikkeling van het kind;
- het vermindert kans op infecties. Het kind krijgt via de huid van moeder gezonde bacteriën binnen die de darmflora en daarmee de weerstand versterken.
- het kan u als ouder zelfvertrouwen geven en angst en somberheid verminderen. Buidelen geeft troost en houvast in een spannende tijd. Ook bij de ouder wordt de aanmaak van kalmerende hormonen verhoogd en stresshormonen verlaagd, waardoor ouders relaxter zijn in de zorg voor hun kind.

Uitvoering

Om te buidelen kunt u gebruik maken van de blauwe stoel naast de couveuse. Op de afdeling hebben we buideltops waar u gebruik van kunt maken. In verband met warmteverlies en comfort wordt er een buideltop gedragen over uw blote borst. Uw baby kunt u in deze top laten zakken, waar het veilig, warm en in de juiste houding stevig ligt. Deze buideltop is kindgebonden.

De buideltops blijven echter wel eigendom van het ziekenhuis en mogen na gebruik in de daarvoor bestemde waszak gedaan worden.

De beste houding die u aan kunt nemen is half liggend. Tijdens het buidelen in de buidelstoel of in bed, krijgt u uw baby bloot met alleen een luier aan, bij voorkeur op uw blote borst. Door huid-op-huidcontact reguleert de temperatuur van uw kind zichzelf. Eventueel kunt u een molton over u en uw kind leggen. Voor u als ouder kan het ook prettig zijn wijde kleding te dragen met een sluiting aan de voorkant, zodat uw kind op uw blote borst kan liggen en toegedekt wordt met uw eigen kleding. Voor uw comfort is het wellicht prettig een handdoek over de rugleuning van de stoel te leggen.

Tijdens het buidelen blijft uw kind aan de bewakingsapparatuur aangesloten. Probeer tijdens het buidelen uw kind steun te geven met uw handen die lichte druk uitoefenen. Liever geen wrijvende bewegingen maken met uw handen, want die kunnen uw kind irriteren. Zorg dat de knieën van uw kind opgetrokken liggen en beide handen in de buurt van de mond. Het hoofd ligt opzij gedraaid, waardoor de ademweg niet wordt belemmerd. Op deze manier ligt uw kind veilig en comfortabel. Het buidelen kan zowel bij moeder als haar partner, als ook een ander familielid in overleg met ouders met betrekking tot gezinsgerichte zorg.

Meestal mogen alle kinderen buidelen, afhankelijk van de conditie van uw kind. Het is niet afhankelijk van de leeftijd of het gewicht. De duur van het buidelen is wel belangrijk. Wij adviseren u minimaal 1 uur te buidelen, een maximum is er niet maar is afhankelijk van de situatie van uw kind en uzelf.

Buidelen mag ook meerdere keren per dag als er minimaal 3 uur rust tussen zit. Wij adviseren tijdens het buidelen niet van ouder te wisselen. Dit is om eventuele onrust bij uw kind te voorkomen. Uitzondering zijn mogelijk in overleg met de verpleging. Tijdens het buidelen kunt u bellen naar de verpleegkundige, die u om hulp kunt vragen als dat nodig is.

Aan het einde van de buidelsessie mag u de buideltop omlaag doen en dan uw kind ondersteunen met uw handen voordat u opstaat. Let op! Ga nooit staan of lopen met de buideltop.

Aanbevelingen voor het buidelen

- Romper die je makkelijk open kunt slaan met behulp van drukknopjes of klittenband aan de zijkant van de romper.
- Bij voorkeur geen parfum dragen, te overheersende geur voor uw baby.

- Niet roken voor het buidelen.
- Eventueel voor het buidelen kolven in verband met het toeschietreflex; dit hoeft alleen als uw baby nog niet beschikt over de controle van zuigen, slikken en ademen.
- Zorgen voor een rustige omgeving en een rustig moment van de dag voor uzelf. Ga voor het buidelen naar het toilet (dit geldt zeker voor kraamvrouwen).
- Mobiele telefoon uit.
- Zorg voor iets te drinken in de buurt, geen hete dranken gebruiken tijdens het buidelen.
- Voor de privacy en de rust kunnen de gordijnen gesloten worden, de verpleegkundige kan de registratie van de bewakingsapparatuur volgen op de centrale monitor.
- Handspiegel is aanwezig op de afdeling om uw kind goed te kunnen zien tijdens het buidelen.
- U kunt iets te lezen meenemen voor tijdens het buidelen.

Overgang van buidelen naar een andere houding en meer regelmaat

Wanneer uw baby uit de couveuse mag is afhankelijk van de situatie van uw kind. Bij het overgaan in een bed krijgt uw baby kleding aan. Het is mogelijk te belastend voor uw kind om de kleding uit en aan te doen om te gaan buidelen. Daarom wordt er soms voor gekozen om het kind niet uit te kleden voor het buidelen, maar dan ligt het wel op een ontblote borst van ouders.

Het moment is aangebroken om over te gaan op een andere manier van contact maken met uw kind. Op een gegeven moment is uw kind er aan toe om in een andere houding bij u te liggen. Uw kind ligt dan niet meer op uw borst maar in uw armen. Zo kunt u borst- of flesvoeding geven en oogcontact maken zodat er een interactie ontstaat tussen u en uw kind. Geleidelijk aan heeft uw kind ook meer prikkels nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen.

In overleg met de kinderfysiotherapeute of (nidcap)verpleegkundige zijn wel uitzonderingen mogelijk om toch te buidelen, bijvoorbeeld na het bad. Omdat het buidelen een vertrouwde, veilige en prettige houding was, is het een hele stap om over te gaan op deze manier.

Als uw kind gemiddeld 1800 gram weegt, gaat uw baby in het algemeen ook over op acht voedingen per dag. Uw kind krijgt nu om de drie uur voeding en wordt dan ook verzorgd. Het is belangrijk om na de voeding en verzorging nog even met uw kind te kroelen en daarna weer terug te leggen in bed, zodat hij/zij voldoende uit kan rusten voor de volgende voeding en verzorging.

Polariteitsmassage

Tijdens de opname van uw kind op de afdeling Neonatologie of op de Kinderafdeling, kan deze vorm van massage toegepast worden. Het is een hele liefdevolle rustgevende aanraking en daardoor een hele positieve manier om contact te hebben met uw kind. Doordat het niet belastend is voor uw baby kan het al vrij snel na de geboorte gegeven worden. Ook bij prematuren in de couveuse kan polariteitsmassage heel goed worden toegepast.

Doel

Het geven van extra ondersteuning met lichamelijk contact, na een vervelende ervaring of als rustgevende handeling wat door het kind als heel prettig ervaren wordt tijdens de ziekenhuisopname.

Effect

- Uw handen geven veiligheid en begrenzing en geborgenheid. Uw baby wordt rustiger als deze uw handen voelt.
- Pijn en/of vervelende handelingen worden verlicht. Indien het kind stresssignalen laat zien krijgt uw baby zich sneller onder controle door deze massage. Bijvoorbeeld bij klachten zoals; darmkrampjes, obstipatie, overstrekken, onrustig of veel huilen
- De massage is ontspannend, voor zowel ouders als het kind.
- De gezichtsuitdrukking van het kind verandert terwijl u bezig bent met de massage, de spanning verandert in kalmte en tevredenheid.
- Door de aanraking van de huid wordt het kind zich bewust van zijn eigen lichaam.
- Het stimuleert de band tussen ouder/verzorger en het kind. Regelmatig masseren helpt om de lichaamstaal van het kind te begrijpen.
- Positieve uitwerking op alle lichaamsfuncties; ademhaling wordt rustiger, bevordert de slaap, stimuleert de doorbloeding van de huid, bevordert de spijsvertering en is goed voor de motoriek.

Voorwaarde

Om maximaal effect te krijgen moet diegene die het kind masseert, zich volledig inleven in het gevoel van aanraken en zelf innerlijk rustig zijn. Concentreer u op uw baby en laat u niet afleiden door wat er in de omgeving gebeurt.

Uitvoering

Zorg ervoor dat u warme handen heeft als u begint. Probeer rust in uw handen te brengen door vooraf diep en rustig door te ademen. Gebruik altijd beide handen tegelijk. Bij deze massage gaat het niet om een masserende beweging van uw handen. U plaatst uw handen voorzichtig op bepaalde plaatsen van het lichaam waar uw handen het grootste effect hebben. De positie van de handen zijn aangegeven op de foto's. Er wordt gebruikt gemaakt van lichte aanrakingen zonder druk. Laat uw handen 1 tot 2 minuten in dezelfde positie liggen. Het kan ook over de kleding heen gegeven worden. De massage kan zo vaak als u wilt en zo lang als u wilt gegeven worden.

*Foto 1 – het kind ligt op de rug.
Linkerhand op het hoofd. Rechterhand op de buik.*

*Foto 2 – het kind ligt op de rug.
Linkerhand op het hoofd. Rechterhand op de voetzooltjes.*

*Foto 3 – het kind ligt op de buik.
Linkerhand op het hoofd. Rechterhand op de rug.*

Foto 4 – het kind ligt nog op de buik.
Linkerhand op het hoofd. Rechterhand om de billen.

Foto 5 – het kind ligt nog op de buik.
Linkerhand op het hoofd. Rechterhand op de voetzooltjes.

Afsluiten van de massage

U sluit deze massage af door heel rustig hand voor hand los te laten en het contact op deze wijze met uw baby af te sluiten. Wij hopen dat u op deze wijze plezier beleeft aan het masseren van uw kind.

Thuis

Ook thuis kunt u deze massage gebruiken bijvoorbeeld voor het slapen gaan. Omdat uw kind alleen op de rug mag slapen, gebruikt u thuis alléén de uitvoering zoals op foto 1 en 2.

Informatie en advies

Tijdens de opname van uw kind krijgt u informatie en advies. Dit kan voor ieder kind verschillend zijn.

U kunt informatie en advies verwachten van:

- Neonatologie en kinderverpleegkundige
- Nidcap@ verpleegkundige
- Kinderfysiotherapeut
- Neonatoloog
- Arts-assistent
- Nurse practitioner
- Kinder- en jeugdpsycholoog
- Maatschappelijk werk
- Lactatiekundige
- Logopediste
- Pedagogisch medewerker

Veel van deze disciplines begeleiden u verder ook poliklinisch.

Website

Wilt u meer informatie over bijvoorbeeld: een afdeling, een aandoening, een onderzoek of een behandeling, ga dan naar www.maasstadziekenhuis.nl.

Vragen

Heeft u nog vragen of opmerkingen, dan kunt u deze altijd aangeven bij de (nidcap)verpleegkundige of de kinderfysiotherapeut van de afdeling.

De informatie in deze folder is belangrijk voor u. Als u moeite heeft met de Nederlandse taal, zorg dan dat u deze folder samen met iemand leest die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

The information in this brochure is important for you. If you have any difficulties understanding Dutch, please read this brochure together with somebody who can translate or explain the information to you.

Bu broşürdeki bilgi sizin için önemlidir. Hollandaca dilde zorlanıyorsanız, bu broşürü size tercüme edecek ya da açıklayacak biriyle birlikte okuyun.

Informacje zawarte w tym folderze są ważne dla Państwa. Jeśli język niderlandzki sprawia Państwu trudność, postarajcie się przeczytać informacje zawarte w tym folderze z kimś, kto może Państwu je przetłumaczyć lub objaśnić.

المعلومات المتواجدة في هذا المنشور مهمة بالنسبة لكم. إذا كنتم تواجهون صعوبة في اللغة الهولندية،
إحرصوا حينئذ على أن تقرأوا هذا المنشور بحضور شخص ما، الذي يترجم لك المعلومات الواردة فيه
أو بشرحها لكم.

Maasstad Ziekenhuis
Maasstadweg 21
3079 DZ Rotterdam

T: (010) 291 19 11

I: www.maasstadziekenhuis.nl / www.maasnik.nl (kinderwebsite)

I: www.maasstadziekenhuis.nl/mijn (patiëntenportaal)

